

ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ
ΤΕΤΑΡΤΗ 27 ΜΑΪΟΥ 2009
ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

A. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας τα παρακάτω αποσπάσματα:

Cum omnes recentem esse dixissent, «Atqui ante tertium diem» inquit «scitote decerptam esse Carthagine. Tam prope a muris habemus hostem! Itaque cavete periculum, tutamini patriam. Opibus urbis nolite confidere. Fiduciam, quae nimia vobis est, deponite. Neminem credideritis patriae consulturum esse, nisi vos ipsi patriae consulueritis. Mementote rem publicam in extremo discrimine quondam fuisse!» Statimque sumptum est Punicum bellum tertium, quo Carthago deleta est.

.....
Nec magis vituperandus est proditor patriae quam proditor communis utilitatis, aut communis salutis desertor propter suam utilitatem et salutem. Ex quo fit, ut laudandus is sit, qui pro re publica cadat, quod decet cariorem nobis esse patriam quam nosmet ipsos.

Μονάδες 40

B. Παρατηρήσεις

1.α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

diem: την αφαιρετική ενικού
muris: την αιτιατική πληθυντικού
opibus: την ονομαστική πληθυντικού
urbis: τη γενική πληθυντικού
communis salutis: την αφαιρετική ενικού (μονάδες 2)

Μονάδες 6

1.β. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω αντωνυμίες:

quae: την αιτιατική ενικού αριθμού στο ουδέτερο γένος
neminem: τη γενική ενικού αριθμού στο ίδιο γένος
vos ipsi: τη δοτική πληθυντικού της συνεκφοράς (μονάδες 2)
is: την αιτιατική πληθυντικού στο θηλυκό γένος

Μονάδες 5

1.γ. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται από τα παρακάτω επίθετα και επιρρήματα:

prope: τον συγκριτικό βαθμό του επιρρήματος
extremo: τον θετικό βαθμό του επιθέτου στο ίδιο γένος, στην ίδια πτώση, στον ίδιο αριθμό
magis: τον υπερθετικό βαθμό του επιρρήματος
cariorem: τη γενική πληθυντικού του υπερθετικού βαθμού στο ίδιο γένος

Μονάδες 4

2.α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθένα από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

dixissent: το δεύτερο ενικό πρόσωπο στην προστακτική ενεστώτα στην ίδια φωνή
decerptam esse: το απαρέμφατο μέλλοντα στην ίδια φωνή
cavete: την αιτιατική του σουπίνου
tutamini: τη γενική του γερουνδίου
nolite: το δεύτερο ενικό πρόσωπο στην υποτακτική παρατατικού
fit: το τρίτο πληθυντικό πρόσωπο στην υποτακτική παρατατικού
cadat: το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο στην οριστική παρακειμένου στην ίδια φωνή
esse: το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο του συντελεσμένου μέλλοντα

Μονάδες 8

2.β. **habemus:** να γίνει χρονική αντικατάσταση στην υποτακτική, στο πρόσωπο και στη φωνή που βρίσκεται.

Μονάδες 5

sumptum est: να γραφούν τα απαρέμφατα ενεστώτα και παρακειμένου στην ενεργητική φωνή.

Μονάδες 2

3.α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων και φράσεων: **ante diem, decerptam esse, Carthagine, opibus, vobis, Punicum, utilitatis, cariore, esse** (τελευταία σειρά δευτέρου αποσπάσματος)

Μονάδες 9

3.β. ut laudandus is sit (nobis): Να αντικατασταθεί η δευτερεύουσα πρόταση από την ισοδύναμη εκφορά *debeo* + απαρέμφατο.

Μονάδες 4

3.γ. quam nosmet ipsos: Να γράψετε τον β' όρο σύγκρισης με τον άλλο τρόπο.

Μονάδες 2

4.α. Cum omnes recentem esse dixissent: Να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης (μονάδα 1), τον τρόπο εισαγωγής της (μονάδα 1), να αιτιολογήσετε την έγκλιση (μονάδα 1) και τον χρόνο εκφοράς της (μονάδα 1). Να ξαναγράψετε την πρόταση, αντικαθιστώντας τον *cum* με τον *ubi* (μονάδες 2).

Μονάδες 6

qui pro re publica cadat: Να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης (μονάδα 1) και να αιτιολογήσετε την έγκλιση εκφοράς της (μονάδες 2).

Μονάδες 3

4.β. Opibus urbis nolite confidere: Να δηλωθεί η απαγόρευση με τον άλλο τρόπο.

Μονάδες 2

4.γ. Fiduciam, quae nimia vobis est, deponite: Να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο, αφού τον εξαρτήσετε από το *Cato monet eos* (μετατρέποντας την κύρια πρόταση σε δευτερεύουσα)

Μονάδες 4

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. Όταν όλοι απάντησαν (ή είχαν πει) ότι ήταν φρέσκο, "Και όμως" είπε "μάθετε (ή να ξέρετε) ότι κόπηκε πριν από τρεις ημέρες στην Καρχηδόνα. Τόσο κοντά στα τείχη έχουμε τον εχθρό! Επομένως, να προσέχετε (ή φυλαχθείτε από) τον κίνδυνο, να προστατεύετε την πατρίδα. Να μην έχετε καθόλου εμπιστοσύνη (ή να μη στηρίζεστε) στις δυνάμεις της πόλης. Να αποβάλετε την αυτοπεποίθηση που είναι υπερβολική σ' εσάς. Κανείς να μην πιστέψετε ότι θα μεριμνήσει (ή θα ενδιαφερθεί) για την πατρίδα, εάν εσείς οι ίδιοι δε φροντίσετε για την πατρίδα. Να θυμάστε ότι η πολιτεία βρέθηκε κάποτε στον έσχατο κίνδυνο!" Και αμέσως άρχισε (ή ξέσπασε) ο τρίτος Καρχηδονιακός πόλεμος, κατά τη διάρκεια του οποίου καταστράφηκε η Καρχηδόνα.

Ούτε πρέπει να επικρίνεται περισσότερο ο προδότης της πατρίδας από τον προδότη της κοινής ωφέλειας (ή του κοινού συμφέροντος), ή όποιος λιποτακτεί από τη γενική ευημερία για χάρη της ατομικής του ωφέλειας και ευημερίας. Από αυτό συμβαίνει (ή συνεπάγεται), ώστε να είναι αξιέπαινος αυτός, ο οποίος πέφτει (ή σκοτώνεται) για την πατρίδα, επειδή αρμόζει να είναι πιο αγαπητή σε μας η πατρίδα απ' ό,τι εμείς οι ίδιοι.

1.α. **diem:** die
opibus: opes
communis salutis: communi salute

muris: muros
urbis: urbium

1.β. **quae:** quod
vos ipsi: vobis ipsis

neminem: nullius
is: eas

1.γ. **prope:** propius
magis: maxime

extremo: extero
cariorem: carissimarum

2.α. **dixissent:** dic
cavete: cautum
nolite: nolles
cadat: cecidistis

decerptam esse: decerptum iri
tutamini: tutandi
fit: fierent
esse: fuerimus

2.β. **habemus** Ενεστώτας: habeamus
Παρατατικός: haberemus
Μέλλοντας: habituri simus
Παρακείμενος: habuerimus
Υπερσυντέλικος: habuissimus
Συντ. Μέλλοντας: -

sumptum est: Απαρέμφατο Ενεστώτα: sumere
Απαρέμφατο Παρακειμένου: sumpsisse

3.α.
ante diem: εμπρόθετος προσδιορισμός του χρόνου στο απαρέμφατο decerptam esse
decerptam esse: αντικείμενο του ρήματος scitote, ειδικό απαρέμφατο
Carthagine: απρόθετη αφαιρετική ονόματος πόλης που δηλώνει στάση σε τόπο
opibus: αφαιρετική οργανική του μέσου που προσδιορίζει το confidere
vobis: δοτική προσωπική κτητική από το ρήμα est ή δοτική προσωπική αντιχαριστική
Punicum: επιθετικός προσδιορισμός στο ουσιαστικό bellum
utilitatis: γενική αντικειμενική από το proditor
cariorem : κατηγορούμενο στο patriam από το απαρέμφατο esse
esse: υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα decet, τελικό απαρέμφατο

- 3.β. ut debeamus laudare eum (nos)
3.γ. nobismet ipsis

4.α. - Cum omnes recentem esse dixissent: είναι δευτερεύουσα ή εξαρτημένη επιρρηματική χρονική πρόταση που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου/αιτίας, ως συμπλήρωμα στην έννοια του παρενθετικού ρήματος *inquit* της ΚΠ. Εισάγεται με τον ιστορικό/διηγηματικό/αφηγηματικό σύνδεσμο (*historicum/narrativum*) *cum* (χρησιμοποιείται για τις διηγήσεις του παρελθόντος) και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι χρονικές προτάσεις που εισάγονται με τον ιστορικό/διηγηματικό σύνδεσμο *cum* γιατί ο ιστορικός σύνδεσμος *cum* υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της ΔΠ με την ΚΠ δημιουργώντας μια σχέση αιτίου – αιτιατού ανάμεσά τους (είναι φανερός ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου που υπάρχει στην Υποτακτική), χρόνου υπερσυντελικού (*dixissent*), επειδή εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (*inquit* – ιστορικός παρακείμενος) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

- **ubi omnes recentem esse dixerunt**

- **qui pro re publica cadat:** είναι δευτερεύουσα ή εξαρτημένη επιθετική αναφορική πρόταση προσδιοριστική στον όρο *is* της Δ.Π. ονοματικής / ουσιαστικής συμπερασματικής. Εισάγεται με την αναφορική αντωνιμία *qui* και εκφέρεται με υποτακτική, καθ' έλξη προς την προηγούμενη υποτακτική (*sit*), χρόνου ενεστώτα (*cadat*), επειδή εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου. (άμεσα από το *sit* και έμμεσα από το ρήμα *fit*), οπότε δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

4.β. Opibus urbis ne confisi sitis

4.γ. Cato monet eos ut fiduciam, quae nimia illis sit, deponant